

Nr 192.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1917 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående provisoriska löneregleringar för viss till lantförsvaret och marinen hörande personal.

(1:a avd.)

I den till riksdagen den 13 januari avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t

dels i punkt 68 av fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående provisorisk lönereglering för viss personal vid lantförsvaret, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor;

dels ock i punkt 90 av femte huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag för provisorisk lönereglering för viss personal vid marinen, Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, för berörda ändamål bland de extra förslagsanslagen å femte huvudtiteln för år 1918 beräkna ett belopp av 1,500,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 23 mars 1917 dagtecknad proposition (nr 154), som överlämnats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till provisorisk lönereglering för viss personal vid lantförsvaret, i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder, under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 3,450,000 kronor.

Kungl. Maj:t har därjämte i en till riksdagen avlåten, den 23 mars 1917 dagtecknad proposition (nr 158), vilken likaledes hänvisats till förberedande behandling av statsutskottet, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till provisorisk lönereglering för

viss personal vid marinen, i enlighet med de i statsrådsprotokollet angivna grunder, på extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 1,607,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokoll.

Utskottets
yttrande.

De förslag, som Kungl. Maj:t nu förelagt riksdagen, hava sin grund i framställningar om avlöningsförbättringar *dels* från arméförvaltningen för arméns personal *dels* och från olika grupper av marinens personal. De nu utgående avlöningsbeloppen för såväl armén som marinen bestämdes redan i början av 1900-talet. Med hänsyn till de avsevärda stegringar i levnadskostnaderna, som i tiden därefter uppstått, har behovet av en genomgripande lönereglering gjort sig alltmera gällande. Kungl. Maj:t har dock, enligt vad vederbörande departementschefer anfört, icke ansett tiden vara inne för en definitiv lönereglering utan föreslagit en provisorisk lösning av den till armén och marinen hörande personalens avlöningsförhållanden.

De av Kungl. Maj:t i särskild proposition den 16 mars 1917 angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 för befattningshavare i statens tjänst föreslagna förmåner äro avsedda att under vissa förutsättningar komma samtliga statstjänare, och sålunda även arméns och marinens personal, till godo såsom en hjälp i fråga om den *under kriget* uppkomna höjningen i levnadskostnaderna. Den nu föreslagna provisoriska löneregleringen för viss personal vid lantförsvaret och vid marinen avser att bereda denna personal en kompensation för den *före kriget* inträdda prisstegringen och är följaktligen fullt fristående i förhållande till en eventuell framställning till 1918 års riksdag rörande krigstidstillägg och krigstidshjälp under samma år.

Utskottet anser, att de nuvarande avlöningsförmånerna äro för låga för åtminstone större delen av den personal varom det här är fråga, särdeles under nuvarande tidsläge. En löneförbättring synes alltså vara av behovet påkallad.

De förslag till en provisorisk lönereglering, som av Kungl. Maj:t nu framlagts, finner utskottet emellertid icke vara av beskaffenhet, att de böra av riksdagen bifallas.

Först och främst hava de föreslagna lönebeloppen grundats på en av arméförvaltningen tänkt definitiv lönereglering, som emellertid icke på något sätt varit föremål för närmare prövning och som, därest den bleve genomförd, skulle komma att medföra väsentliga höjningar av pensionsbeloppen, i visst fall till belopp överstigande det för civila tjän-

stemän stadgade maximum. På grund av det sätt, varpå avlöningstilläggen sålunda beräknats har man i det nu föreliggande förslaget kommit till synnerligen ojämna belopp, exempelvis för fanjunkare 652 kronor 50 öre.

Vidare lär det kunna starkt ifrågasättas, huruvida de föreslagna avlöningsbeloppen sins emellan äro lämpligt avvägda ävensom om de kunna anses vara ställda i riktigt förhållande till de avlöningsbelopp, som äro bestämda för de civila tjänstebefattningar, med vilka jämförelse kan göras. Därjämte vill utskottet erinra, att den omständigheten ej beaktats, att befördran till högre grad, resp. löneklass, inom kompaniofficers- och underofficersgraderna äger rum efter betydligt olika antal tjänsteår vid de olika truppförbanden. Det kan därför jämväl sättas i fråga, huruvida en tillfällig löneförbättring ej verkade mera rättvist, om den bestämdes i form av ålderstillägg än i form av allenast lönetillägg i de olika tjänstegraderna. Vid en förnyad utredning i ärendet lär denna fråga böra omsorgsfullt undersökas. Vidare bör därvid noggrant tillses, att lönetillägget så avpassas, att en definitiv lönereglering ej föregripes.

Slutligen vill utskottet uttala, att särskilda villkor för lönernas åtnjutande böra föreläggas riksdagen till godkännande, på sätt som i allmänhet sker i fråga om civila tjänstebefattningar.

Då utskottet alltså icke anser sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställningar, vill emellertid utskottet uttala, att, därest efter förnyad utredning proposition i ärendet förelägges nästkommande riksdag och, efter vederbörlig prövning, befinnes kunna leda till ett positivt beslut i ärendet, en sålunda beslutad lönereglering torde kunna vinna tillämpning redan under löpande året. Visserligen har riksdagen städse på goda grunder ställt sig betänksam mot att besluta löneregleringar att tillämpas under pågående år, men betänkligheterna häremot synas dock kunna väsentligen bortfalla, därest redan nu medel på nästa års stat beredas för betäckande av åtminstone större delen av de kostnader löneregleringen kan komma att medföra. Då det tydligen icke är möjligt att, innan några grunder för löneregleringen äro fastställda, med någon tillförlitlighet bestämma det erforderliga beloppet, synes saken lämpligen böra ordnas på sådant sätt, att på 1918 års stat av-sättes under rubriken »utgifter för kapitalökning» lämpligt belopp för bestridande av ifrågavarande kostnader, vilket belopp sedermera skulle på 1919 års stat komma att upptagas såsom inkomst under rubriken »i anspråk tagna kapitaltillgångar», för att användas för avsett ändamål eller, om det icke i sin helhet erfordras härför, till statens behov i

allmänhet. Det belopp, som alltså nu bör anvisas, anser utskottet lämpligen kunna bestämmas till 4,000,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

a) att Kungl. Maj:ts proposition nr 154 icke må av riksdagen bifallas;

b) att Kungl. Maj:ts proposition nr 158 icke må av riksdagen bifallas;

c) att riksdagen må besluta att på 1918 års stat under titel »utgifter för kapitalökning», till avsättning för beredande av tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén och marinen under år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst 4,000,000 kronor.

Stockholm den 8 juni 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *H. F. Lamm*, *G. M. H. Ekelund*, *J. Nilsson*, *C. G. Ekman*, *O. Bergqvist*, *I. E. G. Svensson*, *A. Pers*, *J. L. Widell*, greve *N. F. Posse*, *K. A. Malmborg* och *C. I. Asplund* samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *H. Andersson* i Skivarp, *K. V. Rydén* i Malmö, *C. Persson* i Stallerhult, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *G. Odqvist*, *E. A. Nilson* i Örebro, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *J. Ström*, *C. S. Jansson* i Falun, *J. Erlansson* och *A. V. Sävström*.

Reservationer:

av herrar *C. G. Ekman*, *E. A. Nilson* i Örebro och *J. Ström*, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»De förslag — — — — — civila tjänstebefattningar.

Utskottet hemställer alltså

a) att Kungl. Maj:ts proposition nr 154 icke må av riksdagen bifallas;

b) att Kungl. Maj:ts proposition nr 158 icke må av riksdagen bifallas.»

av herrar *C. I. Asplund*, *K. V. Rydén*, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *C. R. Jansson* i Falun och *A. V. Sävström*, vilka anförde:

»För den av utskottet föreslagna rent extra ordinära åtgärden, att under titel »utgifter för kapitalökning» avsätta 4,000,000 kronor till en tillfällig löneförbättnings under år 1918, saknas efter vår uppfattning tillräckliga skäl. Ifrågavarande befattningshavare komma för innevarande år i åtnjutande av krigstidstillägg och krigstidshjälp enligt samma grunder, som gälla för övriga statstjänare, och 1918 års riksdag bör ha fria händer att efter då föreliggande omständigheter bedöma vad som bör beviljas olika statstjänaregrupper att utgå under löpande budgetår. Tillfälliga löneförbättringar, såsom avbetalning på kommande definitiva sådana, kunna rimligen icke beviljas förrän ett nödvändigt utredningsarbete fortskridit så långt, att åtminstone konturerna för den sistnämnda äro utformade; i annat fall löper man risken att förrycka det hela. I det outredda skick, vari hela denna lönefråga befinner sig, synes det alltså olämpligt att nu företaga den av utskottet föreslagna avsättningen av medel. I den mån 1918 års riksdag finner, att särskilda åtgärder äro nödvändiga för att upphjälpa de lägst avlönade gruppernas av ifrågavarande personal ställning, läser den icke sakna möjlighet att härför anvisa lämpliga utvägar.

I anslutning till denna uppfattning ha vi ansett att utskottet bort hemställa,

a) att Kungl. Maj:ts proposition nr 154 icke må av riksdagen bifallas;

b) att Kungl. Maj:ts proposition nr 158 icke må av riksdagen bifallas.»